

'Ik, Beatrix': eenzame majesteit

■ LITERATUUR

De Koningin ontdoet zich van haar kleren en gaat in het pikkedonker poedelnaakt zwemmen. Ze is op vakantie in Tavernelle en mist Claus. Zich zijn woorden herinnerend komt ze tot haar spontane actie, tot grote beroering van haar kinderen, die hun moeder zo vrij niet kennen.

Het is een hartverwarmende scène uit de roman *Ik, Beatrix* van schrijfster Mariëtte Nollen. De auteur, die in 2009 succesvol debuteerde met haar vastgoedroman *Steenrijk*, moet van haar romankoningin zijn gaan houden, omdat ze de majesteit zo duidelijk meer vrijheid gunt dan ze heeft.

Het is ook een scène waardoor je weer even uit de werkelijkheid wordt getrokken en weet dat wat Nollen schrijft puur fictie is. Uiteraard gebruikt zij de historische gebeurtenissen die ons allen nog zo helder op het netvlies staan. Ze begint haar roman op de zwarte Koninginnedag van 2009, de dag waarop Karst T. een bloedbad aaricht.

De aanslag grijpt Beatrix diep aan. Ze staat op het punt afstand te doen van de troon, maar bedenkt dat dit niet het goede moment is. In plaats daarvan houdt ze een geëmotioneerde toespraak die het land ontroert.

Nollen grijpt haar lezers vanaf de eerste zin bij de kladden. Ze schrijft in de derde persoon vanuit het perspectief van Beatrix. Die zit in de bus en ziet hoe de ramp zich voltrekt. „Ze zag een spoor van glas. Een man nog rollend over

de straat tot hij bleef liggen. Zonder schoenen.”

Als lezer heb je het gevoel dat je heel dicht bij de koninklijke familie bent. Dat is een gouden greep van de auteur, want wie wil er niet vijf seizoenen het wel en wee van het koningshuis meeleven? De spanning in *Ik, Beatrix* zit hem vooral in de wrijving tussen kroonprins Willem-Alexander en koningin Beatrix, die de abdicatie telkens voor zich uitschuift. Willem-Alexander heeft het gevoel dat zijn moeder hem niet vertrouwt. Maar Beatrix vreest de leegte als ze haar officiële taken neerlegt. Ze is moe, maar draagt haar lot met trots. Niemand weet hoe het is om koningin te zijn, zelfs haar familie niet. Minder geloofwaardig, maar wel erg geestig, is haar bezoek aan een psycholoog. Ze gaat incognito en blaft de psycholoog op een arrogante manier af. Dat is de harde, vileine kant van de Beatrix van Nollen.

Ze denkt soms lelijke dingen over haar schoondochters, niet één uitgezonderd, maar telkens corrigeert ze haar eigen gedachten. Ronduit bot is ze tegen een koerier van de hofleverancier die met een afstands busje de paleistuin inrijdt. In *Ik, Beatrix* is onze majesteit bepaald geen gemakkelijke vrouw. Toch zorgt Nollen ervoor dat je sympathie voor haar hebt. Dat zit hem in kleine dingen, haar liefde voor het lelijke hondje Balthus, haar sigaretje en haar gedachten over ex-premier Balkenende.

Ze denkt soms lelijke dingen over haar schoondochters, niet één uitgezonderd, maar telkens corrigeert ze haar eigen gedachten. Ronduit bot is ze tegen een koerier van de hofleverancier die met een afstands busje de paleistuin inrijdt. In *Ik, Beatrix* is onze majesteit bepaald geen gemakkelijke vrouw. Toch zorgt Nollen ervoor dat je sympathie voor haar hebt. Dat zit hem in kleine dingen, haar liefde voor het lelijke hondje Balthus, haar sigaretje en haar gedachten over ex-premier Balkenende.

Ze denkt soms lelijke dingen over haar schoondochters, niet één uitgezonderd, maar telkens corrigeert ze haar eigen gedachten. Ronduit bot is ze tegen een koerier van de hofleverancier die met een afstands busje de paleistuin inrijdt. In *Ik, Beatrix* is onze majesteit bepaald geen gemakkelijke vrouw. Toch zorgt Nollen ervoor dat je sympathie voor haar hebt. Dat zit hem in kleine dingen, haar liefde voor het lelijke hondje Balthus, haar sigaretje en haar gedachten over ex-premier Balkenende.

Verdriet

Minder geslaagd is tegen het einde het gesprek dat Beatrix en haar zoons hebben over Claus en de periodes dat hij opgenomen was. Hier wil Nollen te snel een complexe ziekte en een diepgeworteld verdriet aansnijden en daarvoor gebruikt ze een dialoog tijdens het (door Beatrix zelf bereide!) kerstdiner die voor het mooie wat simpel is en die onvolgende recht doet aan zo'n cruciaal element in de levens van koningin Beatrix en haar kinderen. Maar het blijft natuurlijk fictie.

Ik, Beatrix is een pakkende, met vaart geschreven roman die smaakt naar meer. Het boek eindigt met de dodenherdenking in 2010, maar als lezer heb je dan nog lang geen genoeg van het verhaal van Mariëtte Nollen.

Annet de Jong
★★★★☆

'Ik, Beatrix', 300 blz., € 17,95.

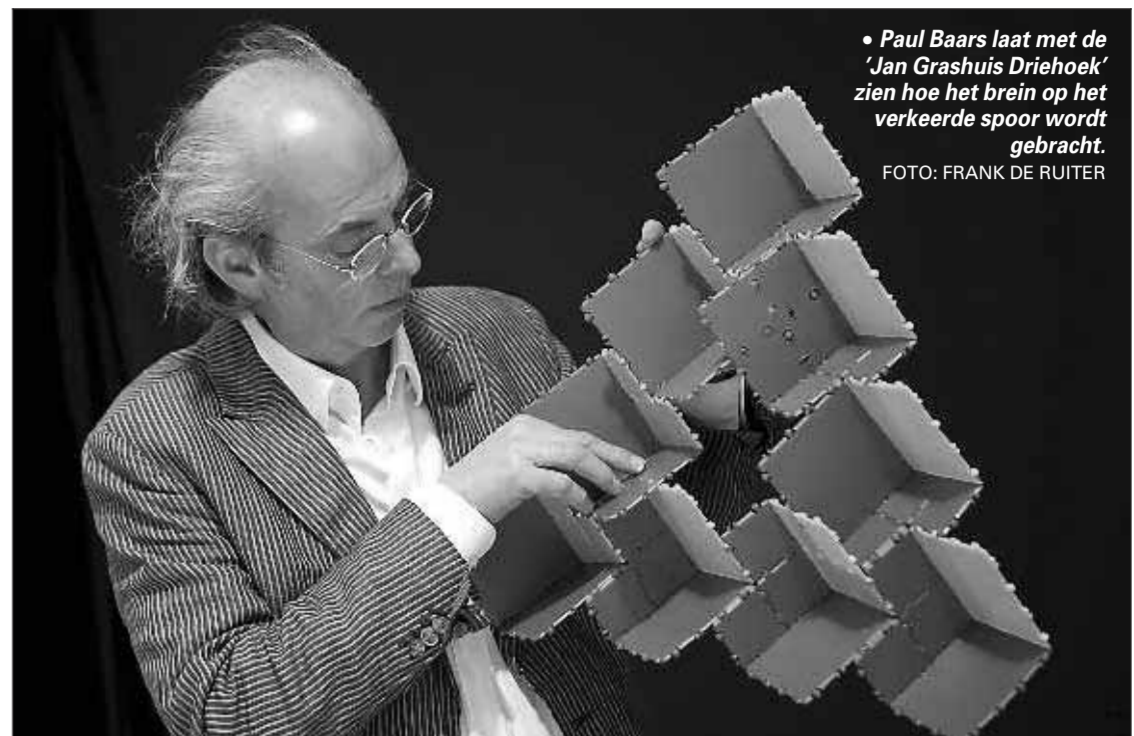
Het brein op 't verkeerde been

■ OPTISCHE ILLUSIE

AMSTERDAM, vrijdag 't Is misschien wel een van de best bewaarde geheimen van Amsterdam, de laatste museumaanwinst. In het voormalige hoofdstaatskantoor aan het Singel, hoek Raadhuisstraat (vlak achter het Paleis op de Dam), heeft de altijd actieve ontwerper Paul Baars een Museum voor Optische Illusies weten te laten verrijzen. Een absolute must voor liefhebbers van het genre.

Maar ook voor iedereen die geïnteresseerd is in hoe het brein werkt, bepaald een 'hot issue' deze dagen: boek na boek verschijnt erover. Het leuke en interessante van dit museum is dat je proefondervindelijk ondergaat wat je brein allemaal doet bij het zien van bepaalde afbeeldingen. Maurits Cornelis Escher is natuurlijk de Nederlandse

peetvader van deze kunstvorm, die de mens voortdurend op het verkeerde been zet. Maar er zijn veel meer vakgenoten (geweest) die er op uit waren om dingen te laten zien die er niet zijn, de ervaring te geven dat een lijn langer, krommer, anders is dan hij nameetbaar is, om maar wat te noemen. Je valt dan ook van verbazing in verbazing. Klopt

• Paul Baars laat met de 'Jan Grashuis Driehoek' zien hoe het brein op het verkeerde spoor wordt gebracht. FOTO: FRANK DE RUITER

het echt dat twee tafels op een prent even groot zijn? Nee... ,nee dat kán niet. Helaas, er zijn centimeters bij gehangen om

het tegendeel te bewijzen. Het perspectief brengt je brein compleet op het verkeerde spoor. Telkens weer meet je

tussen duim en wijsvinger of wat je ziet wel overeenkomt met wat er werkelijk getekend is.

Een gang door het museum vraagt dan ook wel even tijd, er vlot langs lopen is er niet bij. Stilstaan, kijken, je verwonderen, je brein in een bepaalde richting proberen terug te dwingen. Want heb je eenmaal de illusie door, dan is het weer érg moeilijk om terug te keren naar wat je aanvankelijk meende te hebben gezien.

Breingecknars

Een treffend voorbeeld ervan is de *Jan Grashuis Driehoek*, genoemd naar de Rotterdamse bedenker ervan. Een variatie op de in dit genre beroemde *Penrose Triangle*. Op een afstandje denk je te maken te hebben met een reeks kubussen in een onmogelijke driehoek. Nader bekeken blijkt het een constructie te zijn met steeds drie vierkante vlakjes, open aan de voorkant. Raar. Je neemt weer afstand en opeens zijn die kubussen er weer. Na een boel breingecknars krijg je de eigenlijke vlakjes wel weer in beeld, maar zijn de kubussen van daartoe zoek. En vice versa.

Kortom een aanrader, dit museum. En gaán, want zeker dit museum in wording heeft zijn bezoekers nodig. Want alleen als er voldoende mensen komen, kan het langer bestaan dan de voorlopige paar maanden dat het er zit. Voortbestaan dus. En dat is het helemaal waard. B.T.B.

Museum voor Optische Illusies, Singel 250 Amsterdam. Ook morgen, op Koninginnedag, geopend.

Op zoek naar zijn wereld

Philippe Elan laat zich zien op 'Horizons'

■ CHANSON/POP

door BERTJAN TER BRAAK

AMSTERDAM, vrijdag „Mijn negende cd is dit alweer.” Mijmerend kijkt zanger Philippe Elan vanuit zijn gezellig volle woonkamer uit over de Amsterdamse gracht. „Het is niet meer zoals vroeger, de cd-verkoop loopt terug. Maar ik vind het te vroeg om helemaal geen cd meer te maken. En frustrerend bovendien. Het is heerlijk om zo'n ding in je handen te hebben, je zegt er ook iets mee, met de foto's, het design. Ik ben er altijd trots op dat mensen na een concert nog iets tastbaars kunnen meenemen.”

Horizons heet zijn nieuwste. De goedlachse Fransman die Amsterdammer werd,

legt uit: „Ik wil met die titel aangeven dat ik verder kijk dan het Franse chanson,

waarvan de mensen mij kennen. Naar de liedjes, de vertolkers die me na aan het hart liggen, ook buiten het Franstalige. Dat varieert van Cat Stevens en de groep Cloud tot de Zuid-Afrikaan Koos du Plessis en Karen Carpenter.”

Met de jong gestorven zangeres van het broer-zusduo The Carpenters heeft Elan veel. „Een van de mooiste stemmen die ik ken, zo prachtig in het laag. Ik word geraakt als mens, maar ook als muzikant door de klank van haar stem, door hoe ze fraseert.” Het liedje *One more time* heeft hij dan ook aan haar opgedragen. Er is trouwens nóg een ver-

band: Elan kwam op de titel van zijn cd door een Carpenters-tp uit 1975, *Horizon*. „Dat werd bij mij dus *Horizons*, in het meervoud. Een beetje caleidoscopisch, zoals ik ben als zanger. Ik wilde het breder zoeken.” En in feite is dat wat Elan zijn hele muzikale leven al doet, vanaf het moment dat

„Je t'ai aimé” van Philippe Elan heeft alles in zich om een zomerhit te worden.

FOTO: MATTY VAN WIJNBERGE

Waarmee we maar meteen een duik hebben genomen in de liedjes op *Horizons*. „Een ouderwets lekker studioalbum”, omschrijft hij de cd zelf. „Ik wilde veel lagen, ook instrumentaal.” Natuurlijk zijn er de Franse chansons, waaraan hij zijn hart heeft verpand. Michel Delpech twee keer, met *Les Aveux* en het ontroerende *Je t'attendais*. En *Que serais-je sans toi?* van de pas overleden Jean Ferrat, „een van mijn grootste voorbeelden, gewoon een prachtige tekst”.

Daarnaast het beroemde *Suzanne* van Leonard Cohen („fascinerend, dromerig, verleidelijk”) en *Sauve moi*, een vertaling van de hit *Save me* van de Zuid-Afrikaanse meidengroep Cloud. Er is trouwens meer Zuid-Afrikaans: *Skietlik is jy vry* van De Plessis en *Quiet love/Mon émouvant amour*, een Frans-Engels duet met de Zuid-Afrikaanse zangeres Karin Hougaard. „*Horizons* is misschien wel mijn meest toegankelijke, energieke album”

Aan zijn benoeming gingen vier gastdirecties bij het Gelders Orkest vooraf. Zijn Arnhemse debuut dateert van 2009. Manacorda begon als violist en studeerde onder meer bij Herman Krebbers in Amsterdam. In 1997 richtte hij met Claudio Abbado het Mahler Chamber Orchestra op, waaraan hij als concertmeester was verbonden. In 2002 besloot Manacorda zich op het dirigeren toe te leggen. Vorig jaar werd hij al benoemd tot chef-dirigent van de Kammerakademie Potsdam.

• Antonello Manacorda FOTO: STEFAN GLOEDE

Het Gelders Orkest heeft nieuwe chef

Van onze kunstredactie ARNHEM, vrijdag Het Gelders Orkest heeft de Italiaanse dirigent Antonello Manacorda tot chef benoemd. Hij treedt per 1 september in dienst en zal het orkest negen weken per seizoen dirigeren. Manacorda (40) is de opvolger van Martin Sieghart, die tegenwoordig honorair gastdirigent is.

Aan zijn benoeming gingen vier gastdirecties bij het Gelders Orkest vooraf. Zijn Arnhemse debuut dateert van 2009. Manacorda begon als violist en studeerde onder meer bij Herman Krebbers in Amsterdam. In 1997 richtte hij met Claudio Abbado het Mahler Chamber Orchestra op, waaraan hij als concertmeester was verbonden. In 2002 besloot Manacorda zich op het dirigeren toe te leggen. Vorig jaar werd hij al benoemd tot chef-dirigent van de Kammerakademie Potsdam.

Ja zuster, nee zuster krijgt eigen website

AMSTERDAM – De tv-serie *Ja zuster, nee zuster* krijgt een speciale website. Daarop staan onder meer geluidsopnames van alle afleveringen van deze populaire tv-serie uit de jaren zestig van de vorige eeuw. De beeldopnames van *Ja zuster, nee zuster* zijn voor een groot deel verloren gegaan,

maar Beeld en Geluid kwam een aantal jaren geleden wel in het bezit van audiotapes met daarop alle originele geluidsopnames. Met hulp van het digitaliseringsproject Beelden voor de Toekomst zijn die gerestoreerd en gedigitaliseerd. www.jazusterneezuster.nl gaat 20 mei van start.

NOMINATIES TONEELPRIJZEN

• Elsie de Brauw FOTO: PHILE DEPPEZ

Van onze kunstredactie

AMSTERDAM, vrijdag De acteurs Jacob Derwig en Elsie de Brauw zijn genomineerd voor de tooneelprijzen van De Vereniging van Schouwburg en Concertgebouwdirecties (VSCD).

Derwig komt in aanmerking voor de Louis d'Or voor zijn rol als Pavel Protassov in *Kinderen van de zon* van Toneelgroep Amsterdam. De Brauw ontvangt een Theo d'Or-nominatie voor haar rol in *Gif* van NTGent. Derwig kreeg de nominatie „voor een rol waarin hij met een onovertroffen timing kwetsbaarheid aan schaafteloosheid paart”, aldus de jury.

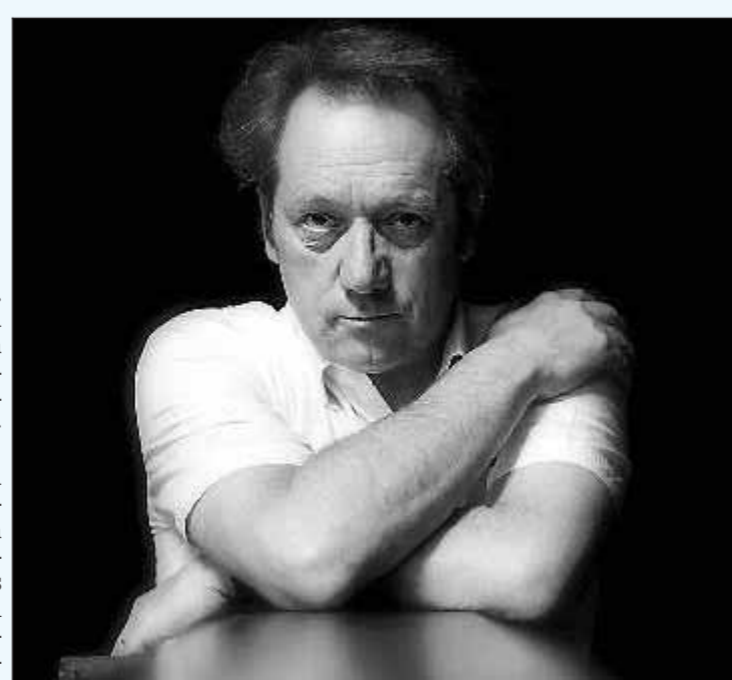

• Jacob Derwig

De Brauw wist „met minimale middelen een diepe essentiële ontro-

ring teweeg te brengen”. Voor de Louis d'Or werd Gijs Scholten van Aschat al eerder genomineerd, voor zijn titelrol in het toneelstuk *Richard III* van Orkater.

De jury maakt eind mei de laatste nominaties bekend. De prijzen worden uitgereikt tijdens Het Nederlands Theater Festival op 11 september in de Stadschouwburg Amsterdam.

• Gijs Scholten van Aschet FOTO: FRANK DE RUITER

'Horizons' van Philippe Elan ligt nu in de winkel.